

Mia Bašić, mag. iuris

Lorenzo Zucca, *A Secular Europe – LAW AND RELIGION IN THE EUROPEAN CONSTITUTIONAL LANDSCAPE*, Oxford University Press, 2012., p. 201

Kako pomiriti različitu religijsku praksu i zakone unutar sekularnog okvira, jedno je od najkontroverznijih pitanja s kojima se suočava europski javni poredak. Neki znanstvenici stajališta su da su tradicionalni modeli sekularizma koji se fokusiraju na vezu tj. odnos države i crkve zastarjeli te da Europa može krenuti naprijed u javnoj pomirbi svoje vjerske različitosti jedino ukoliko prihvati novo značenje sekularizma. Jedan od tih znanstvenika svakako je i Lorenzo Zucca koji je svoja stajališta iznio u knjizi „*A secular Europe – Law and Religion in the European Constitutional Landscape*“, Oxford University Press, 2012., p. 210. Knjiga je podijeljena u tri dijela koja je autor, po uzoru na Dantea, nazvao „Inferno“ (p. 3-64), „Purgatory“ (p. 65-134) i „Paradise“ (p. 135-196). Na početku knjige nalazimo predgovor, sadržaj, kratice i uvod, dok je na samom kraju smješten indeks pojмова (p. 197-210).

U prvom dijelu, „Inferno“ (p. 3-64), koji sadrži tri poglavlja, autor govori o tri tipa sukoba. Prvo, istražuje konflikte između religija, primjerice borbu između katolika i protestanata u Europi sedamnaestoga stoljeća. U drugom poglavlju Zucca se bavi sukobom među dvjema verzijama sekularizma – jednom koja je inkluzivna i drugom koja je ekskluzivna. U trećem poglavlju autor je izložio svoje viđenje sukoba između prava i religije.

Drugi dio, „Purgatory“ (p. 65-134), sadrži tri poglavlja, kao i prvi dio, međutim, dok je u prvom dijelu riječ o konfliktu između religioznih i nereligioznih ljudi, Zucca ovdje nastoji promijeniti perspektivu i baciti drugačije svjetlo na vezu koja postoji između prava i religije u Europi. Europske institucije imaju veliku odgovornost koja im nalaže redefiniciju položaja religije na supranacionalnoj odnosno internacionalnoj razini, a europski sekularizam mora ići izvan onog sekularizma kakav je razrađen unutar nacionalnih država, smatra autor. Također, Zucca je uvjeren kako je misija europskog sekularizma da čuva i promiče različitost dok u isto vrijeme održava jasan glas koji govori u prilog vrijednosti svih – i religioznih i nereligioznih ljudi.

U trećem dijelu, „Paradise“ (p. 135-196), autor se posvetio izučavanju ljudske prirode, ocijenivši da su poroci i vrline dio prirode čovjeka. Oni se ne mogu ispraviti niti se mogu savinuti jer moralan čovjek nije netko tko potiskuje svoje strasti, već naprotiv – netko tko ih poznaje, razumije i tko im može dati prikladnu vrijednost odnosno težinu. Kako kaže Zucca, osnovni pogled na ljudsku prirodu ima tri implikacije: političku, etičku i pravnu. Politička implikacija odražava se u tome da institucije EU na svim razinama moraju promicati edukaciju kako bi se poboljšalo racionalno ovladavanje uzajamnim znanjem, a sve u svrhu ostvarivanja života u zajednici. Etička implikacija, s druge strane, znači kako bi se na različitost

trebalo gledati kao na vrhovnu vrijednost, a ne da se potiskuje i baca u stranu u korist konvencionalnijeg života. Pravna implikacija, prema autoru, jest ta da su društva mnogo bolja kada osmisle pravne okvire koji maksimiziraju različitost dok u isto vrijeme minimiziraju nasilne i prisilne načine života. Sekularno pravo je stoga inkluzivno, a ne ekskluzivno, i ono omogućava monistički okvir kako bi se nosilo s konfliktima koji proizlaze iz različitosti, zaključuje Zucca.

Novo poimanje sekularizma više odgovara *Vijeću Europe*, a posebice *Europskom sudu za ljudska prava* koji se suočava s rastućim zahtjevima za priznavanjem slobode religije u europskim državama. Novi model ne brani sekularizam kao ideološku poziciju već ga želi predstaviti kao našu zajedničku konstitucionalnu tradiciju, ali i osnovu ili uporište zajedničke europske ustavne budućnosti. Knjiga „A secular Europe – Law and Religion in the European Constitutional Landscape“ Lorenza Zucce svakako predstavlja vrijedno djelo relevantno svima onima koji istražuju pitanje sekularizma na nacionalnom i međunarodnom nivou i, u tom smislu, predstavlja važan doprinos boljem razumijevanju odnosa prava i religije.